

Reivindicació de la Cançó

Miquel Pujadó (Madrid, 1959), compositor i intèrpret de cançons, ha presentat, amb l'esperit crític que el caracteritza, el seu 'Diccionari de la Cançó', un repàs de cinquanta anys de Cançó catalana amb vocació d'esdevenir llibre de referència.

Des de Guillem d'Efak a Skatalà, de Van de kul, els Pets o Pixamandúries a Jordi Barre, Llach o Miquel Porter, de Follim Follam a la Família Picarol, *El Diccionari de la Cançó* que ha redactat el músic i cantant Miquel Pujadó és força més que el nom, de bon començament, no indica.

Les prop de vuit-centes entrades, que recullen les principals característiques estètiques, la discografia i l'evolució de pràcticament tothom qui ha cantat i/o enregistrat en català dels anys 50 ençà, converteixen aquest llibre en un fet que, sens dubte, no passa desapercebut. "Ja estic una mica tip que arribi un cantant a una ràdio i no tinguin ni idea del que ha fet o ha deixat de fer", explica, vehement, en Pujadó. En tot cas, a partir d'ara, qui vulgui tindrà a l'abast aquesta eina de consulta particular que, a més, reserva unes quantes sorpreses.

El fet d'incloure-hi tothom que, amb un cert relleu, hagi cantat en català ("fins el mes de febrer d'enguany", puntualitza l'autor), fa que tinguin entrada al *Diccionari*, per exemple, Miquel Martí i Pol (que conserva una cinta personal de la seva fugaç faceta de cantant), o Núria Espert, a més de Joan Baez (que va registrar *El rossinyol*), el cubà Bola de Nieve (amb *El desembre*

congelat) o Rita Pavone (amb el disc *Rita Catalana*), i una colla més.

El diccionari estricte, que té també un apèndix en què es pot trobar un inventari de poemes i poetes musicats i interpretats, amb els corresponents títols dels discos, té, així mateix, una llarga introducció que fa que, en conjunt, l'aportació de Miquel Pujadó no pugui deixar ningú indiferent, gens ni mica. De fet, fins i tot ha mogut una certa polèmica, atès que algunes veus n'han criticat el que consideren "un excés d'opinió per a un diccionari". Per l'autor, tanmateix, la polèmica és positiva,

en el sentit que sempre ho és la discussió que fa que el món de la Cançó no sigui "un bassal d'aigües mortes que no es poden remenar".

"No hauria de semblar estrany que un cantant escrigui sobre Cançó, sobretot si acceptem que la Cançó pot ser un gènere creatiu d'una importància i un rigor comparables a qualsevol altre. Dissortadament, la situació de la Cançó en l'àrea lingüística catalana és plenament anormal —com la situació de la llengua—, i aquest llibre pot resultar atípic. Me'n faig càrrec". Miquel Pujadó és conscient que el seu treball no és gens neutral. Ni pretén ser-ho. És, de fet, una "presa de posició a partir d'unes actituds estètiques determinades, cosa que, de fet, qualsevol diccionari d'aquest tipus fa". Ell pren partit clarament en defensa de la Cançó com a mitjà d'expressió i espera que aquest treball, que parteix de la seva tesi doctoral —una història comparada de la Cançó catalana i francesa—, pugui contribuir, des de l'aportació teòrica, a "consolidar la Cançó com a gènere independent". D'entrada, potser sobta que inclogui, en el mateix diccionari, en la mateixa anàlisi, i tal com explica el subtítol del llibre, *D'els Setze Jutges al Rock Català*. Ja ho dèiem al començament: de Delfí Abella a Sopa de Cabra. Però és que Cançó és, per ell, senzillament, "paraula cantada", un gènere

interdisciplinari que combina tres elements: text, música i interpretació, i, per tant, allò que, més o menys encertadament, anomenem rock n'és un compartiment concret.

Qui busqui, doncs, en aquest llibre un estudi amb aires nostàlgics d'una determinada i molt concreta manifestació cultural, possiblement se sorprendrà. Perquè els raonaments que es van teixint de cap a cap de les seves pàgines avancen justament en sentit contrari. "Ens han acostumat a identificar Cançó amb fenomen aïllat i particular, fruit de circumstàncies polítiques i històriques determinades i irrepetibles. Un fenomen carregat de tantes medalles com calgui, però mort i enterrat. O ficat al museu de la resistència antifranquista, que ve a ser el mateix". Contra aquest intent de jubilació anticipada, Pujadó contextualitza, senzillament, tot situant la Cançó catalana dins un tronc comú europeu. No és, per tant, "un gra que va sortir al franquisme", sinó la manifestació concreta, en un àmbit cultural i lingüístic determinat, d'un fenomen estès en el temps i en l'espai. En l'àmbit europeu, doncs, partim d'uns orígens comuns, arrelats en la cançó trobadoresca, per bé que si a l'estat francès no n'han perdut el fil (engolint Occitània França va pair-ne alguns elements culturals, entre els quals, precisament, es compta aquest), les vicissituds polítiques viscudes pels Països Catalans de llarg a llarg de la història van obrir un tall brusc en el seu àmbit de relacions. Per això l'admiració que els Setze Jutges expressen per Brassens o Brel no constitueix un fenomen mimètic, sinó, senzillament, un retrobament amb les pròpies arrels.

Nou aire, doncs, per als pulmons que constrenyia la por de caure en el provincianisme, és el que pot oferir el fet de saber-nos part d'un fenomen viu ben arreu del món, amb arrels fondes i influències, és clar, rebudes pel camí, des del jazz fins al rock. Des d'aquesta perspectiva, a més, el suposat antagonisme entre *cantautors* i *rock català* deixa de tenir sentit, si

ARXIU

Miquel Pujadó, músic i cantant, reivindica la vigència de la cançó com a eina d'expressió. "Pot ser un gènere creatiu d'una importància i un rigor comparables a qualsevol altre".

s'entenen com a expressions mútuament influïbles d'un mateix fenomen.

Sobretot quan fa el breu repàs històric, Pujadó reparteix una estopa difícil de qüestionar quant al paper que han tingut institucions i mitjans de comunicació en —o contra— la Cançó. Així, des d'infors interessades —com és el cas del boom del rock català, "tan artificial com efímer" i utilitzat "no pas com un element culturalment enriquidor, sinó substitutori; és a dir, *contra* la Cançó"— fins a la minorització que ha hagut de sofrir —i sofrir— en uns mitjans que en el moment de la seva aparició van generar unes expectatives que el temps no ha vist corroborades (esborrador, el comentari d'un presentador de televisió justificant "la presència a l'estudi d'un grup que cantava en català per la

'funció social de la cadena'") o la manca d'interès a crear els mitjans i les infraestructures necessaris per al normal desenvolupament d'aquesta manifestació cultural, passant per la pressió bilingüitzadora instigada per un "cert papanatisme esnob que n'ha volgut fer bandera de modernor" i que ha comptat amb el vist-i-plau institucional, la crítica que presenta aquest llibre és, senzillament, demolidora.

Una crítica, d'una altra banda, presentada des de la constatació de la vitalitat de les propostes de la Cançó catalana, que no deixa de buscar vies d'expressió i de difusió malgrat les barreres que li plantifiquen al davant. Una crítica amb vocació sacsejadora que, sembla, comença a llevar fruit.

Núria Cadenas